

Stiùireadh nan oileanach

Tha am measadh seo airson na h-obair shònraichte airson Cruinn-eòlas Nàiseanta 5.

Tha luach 20 comharra san obair shònraichte seo. Tha na comharran a' dèanamh 20% de na comharran iomlan airson measadh a' chùrsa.

Tha dà cheum anns a' mheasadh:

- ◆ rannsachadh
- ◆ measadh: a' sgrìobhadh aithisg, fo chumhachan deuchainn, leis an fhiosrachadh a gheibh thu a-mach

'S e amas a' mheasaidh seo cothrom a thoirt dhut do sgilean, d' eòlas agus do thuigse a nochdadh agus tu a' freagairt ceist no cuspair cruinn-eòlais a thaghas tu fhèin. Dh'fhaodadh seo a bhith co-cheangailte ri cuspair a rannsaich thu sa chlas, ach faodaidh tu cuspair no ceist iomchaidh sam bith a thaghadh.

Tha an obair a' measadh nan sgilean a leanas, eòlas agus tuigse:

- ◆ cuspair no ceist iomchaidh ann an cruinn-eòlas a thaghadh
- ◆ fiosrachadh a chruinneachadh bho bheagan stòran fiosrachaidh
- ◆ am fiosrachadh a chruinnich thu ullachadh, a' cleachdadh sgilean/dòighean cruinn-eòlais
- ◆ eòlas agus tuigse a chleachdadh gus na prìomh fheartan aig a' chuspair no a' cheist a mhìneachadh agus a mhion-sgrùdadh
- ◆ co-dhùnadh aig a bheil deagh thaic a ruighinn, le fianais mun chuspair no mun cheist a chaidh a rannsachadh na chois

Feumaidh tu aithisg a sgrìobhadh mun rannsachadh a rinn thu agus na fhuair thu a-mach. Feumaidh tu an aithisg a sgrìobhadh ann an uair a thìde gun bhriseadh. Bidh thu ga dhèanamh leat fhèin ann an sealladh an tidseir no an òraidiche. Chan eil cead aig an tidsear do chuideachadh a' sgrìobhadh na h-aithisg. Cha bu chòir dhut bruidhinn ri tagraiche sam bith eile.

Ma bhios an aithisg agad air a pròiseasadh air coimpiutair, feumaidh an t-ionad dèanamh cinnteach nach faigh thu air an eadar-lìon no gu faidhlichean sam bith eile (air dràibhean cruaidh no ann an stòr ghluasadach sam bith).

Bidh cead agad sùil a thoirt air Fiosrachadh Ullaichte, a chruinnich thu an lùib an rannsachaidh, nuair a bhios tu a' sgrìobhadh na h-aithisg. Cha bu chòir dhan Fhiosrachadh Ullaichte seo a bhith nas fhaide na dà dhuilleig A4 le sgrìobhadh air aon taobh no aon taobh de dhuilleag A3. Cuiridh tu am Fiosrachadh Ullaichte seo gu SQA còmhla ris an aithisg airson a chomharrachadh. Mura cuir oileanach Fiosrachadh air a Phròiseasadh a-steach, thèid peanas 4 comharra a-mach à 20 comharra a chur an sàs.

Innsidh an neach-measaidh agad mar a thèid am measadh a chur an gnìomh, agus mu chumhachan riatanach sam bith airson a dhèanamh.

A' taghaidh cuspair no ceist fhreagarrach cruinn-eòlais

Bu chòir dhan chuspair no dhan cheist cruinn-eòlais a thaghas tu leigeil leat:

- ◆ rannsachadh a dhèanamh air ceist cruinn-eòlais
- ◆ fiosrachadh a chruinneachadh ann an dà dhòigh eadar-dhealaichte

Bidh taghadh gu math farsaing agad de chuspairean a dh'fhaodadh tu a rannsachadh. Faodaidh tu rudeigin a sgrùd thu sa chlas a rannsachadh, no cuspair no ceist sa bheil ùidh agad fhèin. Faodaidh e a bhith na chuspair ionadail no stèidhichte air rudeigin nas fhaide air falbh.

Leigidh cuspairean a tha math airson rannsachadh leat dàta no fiosrachadh a chruinneachadh a dh'fhaodas tu an uair sin a chur ri chèile. Leigidh seo leat tighinn gu do cho-dhùnaidhean fhèin stèidhichte air na fhuair thu a-mach. Bidh e nas fhasa aithisg mhath a sgrìobhadh air cuspair a thug dhut toraidhean soilleir, gus am bi thu air chomas beachd a thoirt air na toraidhean sin agus am mìneachadh, an àite a bhith dìreach a' sgrìobhadh mun deidhinn san fharsaingeachd.

Bhiodh e feumail nam biodh beachd glè shoilleir agad mu na nithean a tha thu a' feuchainn ri fhaighinn a-mach. Dh'fhaodadh seo a bhith ann an cruth ceist no ceistean rannsachaidh no aithris(ean) a dh'fheuchas tu ri dhearbhadh ceart no ceàrr.

Faodaidh an neach-measaidh agad taic a thoirt dhut le bhith a' toirt beachd a bheil an cuspair no a' cheist a thagh thu freagarrach agus comhairle a thoirt dhut air dè cho furasta agus a tha e goireasan buntainneach a lorg mun chuspair.

A' cruinneachadh fiosrachadh bho co-dhiù dà stòr

Aon uair 's gu bheil thu soilleir mun chuspair no mun cheist a tha thu a' dol a rannsachadh, faodaidh tu tòiseachadh a' cruinneachadh fiosrachadh. Cuimhnich gun cleachd thu co-dhiù dà dhòigh air fiosrachadh a chruinneachadh. Dh'fhaodadh iad sin a bhith bho bhun-stòran no bho stòran leasaichte. Tha e air leth cudromach gun cùm thu nota air a h-uile stòr a chleachdas tu.

Eisimpleirean de bhun-stòran (sin fiosrachadh tùsail a chruinnich thu fhèin):

- ◆ sgrùdaidhean
- ◆ ceisteachain/agallamhan
- ◆ litrichean/puist-dealain
- ◆ sgeidsichean a-muigh/cuairtean
- ◆ tomhasan (me sìde no dàta sruthadh aibhne)

Eisimpleirean de iar-stòran:

- ◆ mapaichean
- ◆ làraich-lìn
- ◆ pàipearan-naidheachd/irisean/leabhraichean
- ◆ prògraman telebhisean/bhidio/DVD/sruth didseatach
- ◆ rèidio/podcastan

A' cleachdadh sgilean/dòighean cruinn-eòlais air am fiosrachadh a chruinnich thu a làimhseachadh

Aon uair 's gu bheil thu air am fiosrachadh agad a chruinneachadh, bu chòir dhut do sgilean/dòighean cruinn-eòlais a chleachdadh gus na fhuair thu a-mach a chur ann an òrdugh. Dh'fhaodadh gum bi thu a' cleachdadh grunn dhòighean eadar-dhealaichte a rèir an t-seòrsa rannsachaidh anns an robh thu an sàs. Dh'fhaodadh na toraidhean agad a bhith air an taisbeanadh mar:

- ◆ clàran/grafaichean
- ◆ sgeidsichean a-muigh le notaichean
- ◆ clàran-cearcaill
- ◆ mapaichean cleachdadh-fearainn
- ◆ tar-dhealbhan le notaichean
- ◆ dealbhan-camara

no measgachadh sam bith dhiubh sin.

Aig an ìre seo tha e cudromach beachdachadh air dè na toraidhean (Fiosrachadh Ullaichte) a bheir thu a-steach leat dhan mheasadh. Bu chòir dhut dà eisimpleir eadar-dhealaichte a thoirt leat de na toraidhean. Feumaidh e a bhith air chomas dhut am fiosrachadh agad a chur air aon taobh de dhà dhuilleig A4 no aon taobh de dhuilleag A3. Tha e cudromach gum bi leubail soilleir air an Fhiosrachadh Ullaichte seo, oir thèid a chur a-steach mar phàirt den mheasadh (ged nach bi am Fiosrachadh Ullaichte fhèin air a chomharrachadh idir). Faic an stiùireadh gu h-ìosal air Fiosrachadh Ullaichte.

A' toirt cunntas agus a' mìneachadh nam prìomh nithean a fhuair thu a-mach san rannsachadh

Feumaidh tu cunntas agus mìneachadh a thoirt air na prìomh nithean a fhuair thu a-mach nuair a bha thu a' dèanamh an rannsachaidh.

Ma tha thu air rannsachadh math a dhèanamh, bu chòir dha na toraidhean bhon obair shònraichte agad a bhith soilleir dhut, agus 's e an obair agadsa na toraidhean a mhìneachadh cho math 's as urrainn dhut.

Airson na comharran gu lèir fhaighinn, feumaidh tu cunntas a thoirt air an Fhiosrachadh Ullaichte a thug thu a-steach dhan mheasadh (ged nach bu chòir dhut dìreach cnapan mòra de dhàta a chopaigneadh à seo). Dh'fhaodadh tu taghadh de fhiosrachadh/firinnean/staitistigs bhon Fhiosrachadh Ullaichte a chleachdadh gus na prìomh nithean a fhuair thu a-mach a shealltainn. Bu chòir dhan chunntas agus dhan mhìneachadh agad air na prìomh nithean a fhuair thu a-mach a bhith a' ceangal gu soilleir ris a' cheist no ris a' chuspair a rannsaich thu.

A' dèanamh co-dhùnadh stèidhichte air nas aithne dhut mu chruinn-eòlas agus air an fhianais a chruinnich thu san rannsachadh agad

'S e am pàirt mu dheireadh den obair shònraichte agad tighinn gu co-dhùnadh mun chuspair no mun cheist a tha thu air a bhith a' rannsachadh.

Bu chòir dhut na prìomh thoraidhean bhon rannsachadh agad a mhìneachadh no a shealltainn le bhith a' dèanamh cho-dhùnaidhean co-cheangailte ris na fhuair thu a-mach. Mar eisimpleir dh'fhaodadh tu:

- ◆ co-dhùnadh no moladh a dhèanamh mun chuspair no mun cheist
- ◆ na nithean a bu chudromaiche a fhuair thu a-mach san rannsachadh a mhìneachadh
- ◆ freagairtean a thoirt don cheist no na ceistean a chuir thu romhad fhèin aig toiseach an rannsachaidh
- ◆ innse a bheil an aithris leis an do thòisich thu air a dhearbhadh no nach eil

Fiosrachadh Ullaichte

Faodaidh tu am Fiosrachadh Ullaichte a chruinnich san rannsachadh airson na h-obair shònraichte a chleachdadh sa mheasadh. Bu chòir dhut cunntas a thoirt air an Fhiosrachadh Ullaichte seo gus taic a thoirt dhan aithisg agad, ach cha bu chòir dhut cnapan mòra a chopaigeadh aiste. Gheibh thu comharran airson dè cho math 's a chleachdas tu an fhianais bhon Fhiosrachadh Ullaichte san aithisg agad.

Bi cinnteach gu bheil an fhianais a bheir thu a-steach a' sealltainn fiosrachadh bho dhà stòr eadar-dhealaichte.

Seo eisimpleirean den t-seòrsa Fiosrachadh Ullaichte a dh'fhaodas tu a thoirt a-steach:

- ◆ dealbhan-camara no sgeidsichean a-muigh air a bheil notaichean
- ◆ tar-dhealbh no map cleachdadh-fearainn air a bheil notaichean
- ◆ clàran no grafaichean a' sealltainn àireamhan mun chuspair agad no mun cheist
- ◆ eisimpleir de cheisteachan a chleachd thu gus rannsachadh a dhèanamh còmhla ri luchd-ceannach mu dhuilgheadasan le trafaig, còmhla ri fiosrachadh mun àireamh dhaoine a cheasnaich thu agus litir
- ◆ litir, le ceistean, a chuir thu gu roinn dealbhachaidh na comhairle ionadail leis a' phrìomh fhiosrachadh air a shoilleireachadh
- ◆ dealbh-sgrion le liosta de làraich-lìn a lorg thu a' cleachdadh einnsean-rannsachaidh leis an fheadhainn as buntainniche air an soilleireachadh
- ◆ artaigil bho phàipear-naidheachd, is loidhne fo na prìomh phuingeon
- ◆ lethbhreacan de notaichean a rinn thu nuair a bha thu a' coimhead bhidio/prògram tbh/DVD a' buntainn ri do chuspair no ris a' cheist
- ◆ notaichean a rinn thu air a' bhlàr a-muigh

Tha e cudromach gum bi an fhianais a bheir thu a-steach don mheasadh air a h-ullachadh leat fhèin (ie gu bheil i shònraichte dhut fhèin agus nach eil thu dìreach air toraidhean a chopaigeadh bho iar-stòr gun co-dhiù notaichean air choreigin a chur riutha).

Ag obair còmhla ri daoine eile

Ged a bu chòir dhut do chuspair fhèin a thaghadh airson a rannsachadh, 's dòcha gun tagh feadhainn eile sa chlas cuspair coltach ris an fhear agadsa. Dh'fhaodadh e a bhith feumail obrachadh còmhla ri feadhainn eile airson pàirt dhen tìde nuair a bhios tu a' cruinneachadh fiosrachadh.

Ma nì thu sin, tha e cudromach gum bi thu air chomas sealltainn na rinn thu fhèin airson a' phìos seo den obair shònraichte, agus gur e an obair agad fhèin a tha san Fhiosrachadh Ullaichte a bheir thu a-steach dhan mheasadh.

Fiosrachadh rianachd

Air fhoillseachadh: An Dàmhair 2019 (dreachd 2.0)

Fiosrachadh nan atharrachaidhean

Dreachd	An t-atharrachadh	Deit
1.0	Tha an sgrìobhainn seo a' dol an àite na dreachd leis an deit An Sultain 2016. An sgrìobhainn air fhòrmatadh a rèir na teamlaid agus an stoidhle sgrìobhaidh as ùire. An ceudad a tha an obair shònraichte a' cur ris a' chomharra iomlan. Cha deach an còrr atharrachadh.	An Sultain 2017
2.0	Peanas airson nach deach Fiosrachadh air a Phròiseasadh a chur a-steach.	An Dàmhair 2019

Tèarainteachd agus dìomhaireachd

Faodaidh luchd-obrach ann an ionadan air an dearbhadh le SQA an sgrìobhainn seo a chleachdadh airson nan Cùrsaichean Nàiseanta, ach chan fhaod air adhbhar sam bith eile.

Còraichean

Faodar an sgrìobhainn seo ath-riochdachadh gu lèir, no pàirt dheth, airson measadh fhad 's nach bi prothaid sam bith a' tighinn bhon ath-riochdachadh, agus ma thèid pàirt dheth ath-riochdachadh, gun tèid an stòr ainmeachadh. Tha an t-uallach air an ionad cead fhaighinn airson nan còraichean.

Ma thèid ath-chleachdadh ann an dòigh sam bith eile gun chead, dh'fhaodadh sin a bhith an aghaidh riaghailtean nan còraichean.

© Ùghdarras Theisteanas na h-Alba 2012, 2017

